

ESK üldkogu Manöjal 11-12-sept 2026

Lühikokkuvõtte sellest, kes rääkisid ja mis juhatas või eestseisus või teised peavad edasi tegema.

Meelis Mereääre käsikirjalise konspekti põhjal.

Ettekandeid kuulasid ja aruteludel osalesid: Jüri Lember, Meelis Mereäär, Kalev Stoicescu, Rein Lember, Hillar Lipp, Rein Tafenau, Anneli Ärnpalu-Idvand, Kadri Idvand, Svea Aavik, Anna Semjonova, Lembe Reiman, Dagmar Narusson, Helina Tamm, Jaan Lott, Herki Idvand, Mark Soosaar, Vadim Jusenko. Kokku 16 inimest (neist 2 veebis).

- 1) Üleriigiline planeering „Eesti 2050“ Anna Semjonova Majandus ja kommunikatsiooniministeerium, nõunik

See on üldine dokument, see ei asenda valdkondlikke planeeringuid. See seab eesmärgi – Eesti tasakaalustatum ja kompaktsem areng. Selleks nähakse ette Tugevate keskuste Eesti. On neli väga tugevat keskust Tallinn, Tartu, Pärnu ja Virumaa linnastu aga sellele peavad lisanduma ka tugevad piirkondlikud (maakondlikud) keskused. Planeering kehtestatakse 2027 ja samm-sammult soovitakse pidurdada inimeste linnastumist ja seda eriti Tallinna suunal. Otseselt väikesaari ei käsitleta üldplaneeringus. ÜRP soovib hoida sadamad avatuna, kohalikud teenused oleks kättesaadavad jne. Õhuliiklust määrab eraldi teemaplaneering. Sisend õhuliikluse tähtsuse kohta võiks saata ÜRP meeskonnale. Põhilahenduse avalikustamine algab 28. sept 2026 ja kestab 30 päeva. Kõik saavad kutsed. Kehtestamise protsess kestab novembri lõpuni.

Saalist hõigati: transpordiühendused paremaks!

Anna Semjonova lubas edastada vastavale tööühmale, et tuleb paremini välja tuua väikesaarte temaatika ja probleemid või üldse saared. Saarte eripära tuleks rohkem välja tuua. Puudub veetranspordi tähtsustamine ÜRPis ja see on Jüri Lemberi sõnul täiesti välja jäetud. Sadama ja väikesadama kasutamine peab muutuma Eesti inimese jaoks muutuma samasuguseks tasuta transporditaristu osaks nagu on maanteed.

- 2) Merealade planeering. Lembe Reiman MKM nõunik

Missuguseid saari me tahame? Kas seal on elu ja töökohad? Kas seal on püsimisvõime? Või on Eesti saared ainult turistide sihtkohad? On mitu merealaplaneeringut, mis on kehtestatud erinevatel aastatel. Viimane kehtestatud merealade planeering kehtib aastast 2022 ja seda hakatakse nüüd just üle vaatama. Otseselt saari ja sadamaid ei käsitle. See käsitleb merekultuuri, mis kandub edasi rannikukogukonnas. See tegeleb peamiselt tuulikutega, looduskaitsealadega, sinimajandusega jne.

2027 sügiseks vaadatakse see planeering üle. See võib saada muudetud tulenevalt Ocean Actist ja Ocean Pactist (neis sees saarelisuse elu toetamine) ESK peab rohkem tegema lobitööd nn otsustajate hulgas (ministeeriumid, komisjonid) et nendeni viia sõnumid saarte probleemidest.

- ESKil koostada One pager või liftikõne saarelisusest, saarte asustuse olulisusest saarte probleemidest. Koostamisel kasutada näiteks Dagmar Narussoni abi. Sõnum võiks olla ka see, et saared on väga erinevad ja neid ei saa võtta ühetaolistena.

Kiri saata MKM teadus- ja arendusvaldkonna juhile. Anna Semjonova kommentaar – ministeeriumid soovivad üha rohkem lühikokkuvõtteid erinevatel teemadel sest pikki analüüse ja muid kirju ei jõua läbi töötada.

- Dagmar kutsuda eestseisuse koosoleku füüsiliselt või netis just selle teksti koostamiseks. Peamine sõnum selles olgu, kui oluline on säilitada väikesaartel püsimine. Saata Dagmarile ja Helinale eestseisuse koosoleku kutse.
- Kalev Stoicescu lubas maaelukomisjonis tutvustada saarte teemasid.

- 3) Dr Dagmar Narusson Tartu Ülikooli Sotsiaalteaduskonna lektor ja doktorant Helina Tamm rääkisid oma Saarelisuse uurimistööst. Palju positiivseid omadusi saarte elanike kohta kuulus, sealhulgas parem kriisivalmidus kui mandril, kannatlikkus, konfliktid ja nende parem lahendamine, leidlikkus. Uustulnukatele võiks teha sisseelamiskoolitused jne.

- 4) Mark Soosaar ja saared seaduselõksus.

Olukord seoses nn kobarseaduse jõustumisega 1.juulist sel aastal on kehva. Saartest, väikesaartest ei hoolita. Saare üldkogu kooskõlastusõigus on kadunud on ainult arvamusavaldus ja sedagi tihti ei küsita. ESK peab edasi võitlema VSaarS eest ja tulevikus ikkagi Saarte Seadust on vaja! Räägiti veel Kihnu, Manõja ja Pärnu suhetest.

Arutleti Unesco, looduskaitse jne kasutamise üle saarte olukorra parandamisel. Riik ei täida paljusid endale võetud kohustusi!

- Mare Mätas (Kihnu) võib infot UNESCO kohta küsida näiteks Visit Saaremaast, et kas sellest on kasu. Neil on värske kogemus sel teemal.
- Kalev Stoicescu ja Annely Akkerman proovivad Riigikogus meie toppama jäänud VSaarS muudatuse asja edasi ajada.
- ESKil on vaja leida liitlasi – kas Linnade ja valdade liit sobiks? Uurida asja.
- ESKil (juhatas + eestseisus) teha juba lähiajal pöördumine Riigikogu Põhiseaduskomisjoni ja Maaelukomisjoni poole, milles meelde tuletada, et VSaarS muutmise seadus, mis läbis 1.lugemise on kahjuks kuskile jäänud edasi menetlemata ning tungivalt paluda neil see teema uuesti lauale tõsta. Niiet koostada kohe vastav kiri!
- Taaskord Narusson kirjutab onepageri saarelisuse toetuseks ja selle abil saab Kalev küsida VSaarS edasi menetlemist. Nii kostus konspekterijale.

5) Kalandusest. Jüri Lember.

Palju probleeme, mitmesugused reeglid, mida raske järgida, uued olud, igatahes kõik see suretab välja rannakalandust. Ajaloolise püügiõiguse müügi probleemid jne. Põhiprobleem on et Eestis ei ole usutavat analüüsi kalavarude kohta. On vaja saada analüüs – milline on kalavaru, kui palju söövad kormoranid, kui palju püüavad harrastuskalurid ja õigetele andmetele toetudes saab teha otsuseid. Teadlased ei ole ka ühte meelt.

- Mida ESK saab teha rannakalanduse toetamiseks? Peamiselt ikka et olla aktiivselt kontaktis vastavate ametnikega ja komisjonidega ja osaleda neis kui saab. Jüri Lember peamiselt siis osaleb.

5) Juhatuse ja eestseisuse info. Liina Salujõe peamiselt edastas, Meelis Mereäär täiendas. Sekka veel Mark ja Jüri ja teised.

Saarte programm jagab raha kord nii kord naa, ei ole neil kindlat kava või põhimõtteid tundub. Saarevahi temaatikast räägiti ka.

Eestseisuse koosolekud on regulaarsed, töötatakse tublilt. Saalist kriitika, et töörühmad ei rääkinud üldkogul oma tööst. Vastu et töötavad, on häid tulemusi. Jälgige ESK kodulehte. Juhatuse – töös 2 rahataotlust. Annely Holm eestseisuse liige ja tema kirjutab. Taotlus Norra vabakonna fondi, et saada raha kaheks aastaks 0,5 koha saarte ombudsmani palkamiseks. See oleks inimene kes reaalselt ajaks asju ministeeriumides ja komisjonides ESK nimel ja ajaks saarte asju. Kuni 70 tuhat saab taotleda. Viis tuhat taotleme Saaremaa Leaderist, et teha koolitusi ja üldkogusid. See on koostöös Põlde Haridusseltsiga, sest peab olema koostööpartner.

Varsti kohe on Pranglil Saarte laste pärimuspäevad, see on ESK projekt.

Saarte instituudi loomisel on praegu väike paus. Mark mainis jälle, et vaja on Saarte seadust.

- Järgmine üldkogu teha E 7, dets 2026 Tallinnas Rootsi Mihkli kirikus, siis sobib riigikogulastele (Kalev jne). Seda peab eestseisuses veel üle kinnitama.
- Ja järgmine nõu suvine üldkogu teha Ruhnus, septembris 2027. Kaarel Lauk tegi ettepaneku.

13.09.2026

Meelis Mereäär juhatuse liige